

REFERENCES

1. “Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms”, available at : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
2. “Recommendation of the Parliamentary Assembly of Council of Europe on accession of Ukraine (Strasbourg, 26 September 1995)”, available at : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_589.
3. “CDL-PI(2015)009-e Compilation of Venice Commission opinions and reports concerning prosecutors”, available at : [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2015\)009-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2015)009-e).

УДК 314.151.3 – 054.73: 342.72/.73

РОЛЬ ОМБУДСМАНА З ПИТАНЬ МІГРАЦІЇ В ЗАХИСТІ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Агеєв О.Д., викладач

*Міжрегіональна академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, м. Київ, Україна
ageev@mlgroup.com.ua*

У статті розглядаються поняття мігранта та внутрішньо переміщених осіб, міжнародні стандарти і проблеми законодавчого закріплення й захисту прав внутрішньо переміщених осіб на національному рівні. Визначається консолідуюча роль і завдання омбудсмана з питань міграції у забезпеченні й захисті прав переселенців.

Ключові слова: міграція, мігрант, внутрішньо переміщена особа, права людини, омбудсман, спеціалізований омбудсман, функції.

РОЛЬ ОМБУДСМАНА ПО ВОПРОСАМ МИГРАЦИИ В ЗАЩИТЕ ПРАВ ВНУТРЕННЕ ПЕРЕМЕЩЕННЫХ ЛИЦ

Агеєв А.Д.

*Межрегиональная академия управления персоналом, ул. Фрометивская, 2, г. Киев, Украина
ageev@mlgroup.com.ua*

В статье рассматриваются понятия внутренне перемещенных лиц, международные стандарты и проблемы законодательного закрепления и защиты их прав на национальном уровне. Определяются консолидирующая роль и задачи омбудсмена по вопросам миграции в обеспечении и защите прав переселенцев.

Ключевые слова: миграция, мигрант, внутренне перемещенное лицо, права человека, омбудсмен, специализированный омбудсмен, функции.

THE OMBUDSMAN ROLE REGARDING MIGRATION IN THE PROTECTION OF RIGHTS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

Ageev A.D.

*Interregional Academy of Personnel Management, str. Frometivska, 2, Kyiv, Ukraine
ageev@mlgroup.com.ua*

The article considers the concept of internally displaced persons, international standards and problems of legal consolidation and protection of their rights at the national level. Determined consolidating the role and tasks of the Ombudsman on migration in securing and protecting the rights of immigrants.

Migration has become one of the major problems of population and is seen not only as a simple mechanical movement of people, but as a complex social process that affects many aspects of society. Along with the problems of emigration trend intensified internal population movements, caused by various factors. Of the UN, noting the growing awareness of the international community to the problems of internally displaced persons worldwide, including the presence among them of millions of people for whom this state has become protracted, emphasizes that the displaced persons have the same rights as other citizens of the country. As stated in resolution 64/162 of the UN “Protect IDPs and assistance” from 17.03.2010 g., Internally displaced persons shall enjoy, in full equality, the same provided for in international law and national legislation the rights and freedoms enjoyed other persons in their country. According to the guidelines adopted by the UN Human Rights Council on the implementation of the Framework Convention on “Protection, respect and protection” situations of movement of persons within the country is a situation of tension and unrest or disaster during which violated human rights, the situation of international and non-international armed conflicts. In n. 27 these guidelines stipulates that, along with judicial mechanisms States should provide effective and appropriate non-judicial grievance mechanisms that are part of the national system of

legal protection in case of human rights violations. This mechanism of protection of human rights around the world became a specialized institution of the ombudsman, which is also called organizational guarantee rights and freedoms. To protect the rights of citizens, including the above-mentioned categories of persons, in addition to traditional methods of state protection apply other mechanisms, including the Ombudsman institution, the main purpose of which is to promote and protect human rights. Consolidating the potential of the ombudsman will be useful in solving the problems of migration and protecting the rights of migrants, including internally displaced persons. The fundamental difference ombudsman from other bodies that protect the rights and freedoms of man and citizen, is its independence and nepidporyadkovany any public authorities, local governments and officials, as well as the ability to exercise external control over their activities in the area of observance and protection human rights. Along with supervisory functions and complaints of citizens against unlawful actions or inaction of the authorities, which violate or may violate the opinion of citizens, their rights or interests, ombudsmen and perform other important functions, including features regular monitoring and analysis of the rights of migrants and their access to social protection.

Key words: migration, migrants, human right, internally displaced person, ombudsman, specialized ombudsman functions.

Одним із викликів сучасних глобалізаційних процесів є зростання міграційних потоків, як зовнішніх, так і внутрішніх, і пов'язані із цим загрози дотриманню й захисту прав людини. Міграція стала однією з найважливіших проблем народонаселення, розглядається не тільки як просте механічне пересування людей, а і як складний соціальний процес, який зачіпає чимало сторін життєдіяльності суспільства. Якщо й раніше бідність, соціальна ізоляція або порушення прав людини, в тому числі економічних, соціальних і культурних прав, підштовхували до міграції безліч людей і сімей, то в сучасний період до факторів, що зумовлюють уразливість мігрантів, додалися такі, як світовий економічний спад, зміна клімату та відсутність продовольчої безпеки. Поряд із проблемами зовнішньої міграції посилюються тенденції внутрішніх переміщень населення, які викликані різними чинниками.

Відповідно до Керівних принципів, прийнятих Радою ООН з прав людини на виконання Рамкової конвенції ООН «Захист, дотримання й засоби захисту», ситуаціями переміщення осіб усередині країни є обстановка напруженості й заворушень чи катастрофи, під час яких порушуються права людини, ситуації міжнародних і неміжнародних збройних конфліктів [8, с. 1]. Остання ситуація, а саме військові дії на сході України й анексія Криму, стала причиною масового переміщення громадян України.

Поряд із цим постала проблема вироблення дієвого механізму забезпечення та захисту прав переміщених осіб. У п. 27 зазначених Керівних принципів закріплено, що поряд із судовими механізмами державам варто забезпечувати ефективні й належні позасудові механізми розгляду скарг, які є частиною загальної державної системи правового захисту в разі порушень прав людини [8, с. 12].

Таким механізмом захисту прав людини в усьому світі став інститут спеціалізованого омбудсмена, котрий називають ще організаційною гарантією прав і свобод громадян [1, с. 810]. Загальноприйнятим є критерій виділення спеціалізованого механізму для реалізації й захисту прав найбільш «вразливої» категорії осіб, до якої належать і мігранти. Отже, інститут омбудсмена з питань міграції може стати додатковим субсидіарним органом у сфері захисту прав мігрантів, у тому числі й прав внутрішньо переміщених осіб.

Мета роботи полягає у визначенні поняття «внутрішньо переміщена особа», аналізі прав переміщених осіб і ролі, яку відіграє омбудсман із питань міграції в системі захисту прав мігрантів.

Варто зазначити, що в сучасній науковій юридичній літературі проблемам міграційної політики та міграційних процесів присвячено низку наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед них потрібно відзначити фундаментальні наукові праці Р. Абдулатіпова, С. Браткова, І. Василенко, Ю. Волошина, Ю. Гаврушко, О. Горбаня, О. Малиновської, С. Науменко, О. Поліщука, Ю. Римаренка, С. Римаренка, І. Серової, Г. Тимчика, С. Чеховича та інших. Однак вони присвячені розгляду правового регулювання міграційних процесів, не висвітлюючи належним чином роль міжнародних інструментів і національних інститутів у визнанні та забезпеченні реалізації й захисту прав людини-мігранта, в тому числі й внутрішньо переміщених осіб. Бракує наукових розвідок і щодо діяльності спеціалізованих омбудсманів у системі захисту прав мігрантів. Недостатня вивченість і актуальність цієї проблеми для розвитку державно-правової науки визначають необхідність додаткових досліджень у згаданій сфері.

У науковій літературі досі немає загальноприйнятих термінів, що позначають зовнішню і внутрішню міграцію, а також понять «зовнішній мігрант» і «внутрішній мігрант». Не розроблено єдиного

визначення поняття «мігрант» і в ООН. Статут ООН навіть не згадує цю категорію населення. Спроби визначення понять «мігрант» і «міграція» були здійснені в 1989 р. на 59-й сесії Ради МОМ, на якій обговорювалися питання трудової міграції. Зазначалося, що мігрант – це особа, що переміщається з однієї держави в іншу й потребує міжнародних міграційних послуг, які надаються міжнародними організаціями. Міграція – частина процесу розвитку держав – тих, із яких особи їдуть, і тих, у які намагаються потрапити, а також держав, які належать до обох категорій, незалежно від причин переміщення.

Поняття «мігрант» також міститься в рішенні Економічного суду СНД, в якому, наголошуючи на відсутності його договірно-правової регламентації, це поняття було визнане родовим, що включає в себе всі категорії осіб, які здійснюють просторові переміщення, незалежно від причин переміщень, їх тривалості і просторових меж [7, с. 1].

Немає єдиного визначення й осіб, які переміщуються всередині країни. У Керівних принципах ООН наводиться дуже широке визначення терміна «переміщена особа всередині країни», згідно з яким цій категорії осіб хоча й не надається ніякого правового статусу, але можна краще позначити сферу застосування цього документа. Приміщені особи – це «особи або групи осіб, яких примусили або довели до того, що вони були вимушені кинути або залишити свої будинки або місця звичайного проживання, зокрема, в результаті або щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, повсюдних виявів насильства, порушень прав людини, стихійних або викликаних діяльністю людини лих, і які не перетинали міжнародно визнаних кордонів» [8, с. 2].

Законодавче визначення осіб, котрі переміщуються всередині країни, дається в абзаці 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», де зазначається, що внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, що перебуває на території України на законних підставах і має право на постійне проживання в Україні, що змушені залишити або покинути своє місце проживання в результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних виявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру [4, с. 1].

Для визначення правового статусу, прав та обов'язків внутрішньо переміщених осіб використовуються також норми інших законодавчих актів, а саме: Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р.; Закону України «Про правовий статус осіб, які вимушені залишити місця проживання внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя та обставин, пов'язаних з проведенням антитерористичної операції на території України» від 19 червня 2014 р.; Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 24 грудня 2015 р.; Закону України «Про встановлення додаткових гарантій щодо захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств – виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси» від 13 січня 2015 р. тощо. Але, як справедливо стверджують деякі науковці, основна проблема прийнятих нормативно-правових актів полягає в тому, що деякі статті цих законів мають лише декларативний характер, не передбачають ніяких відповідних механізмів надання допомоги й захисту державою прав і законних інтересів вимушених переселенців, містять положення, які не відповідають конституційним принципам гарантій прав громадян, суперечать Конституції України та законодавчим актам України [9, с. 60-65].

Утім, ураховуючи вимушений характер міграції, можемо констатувати, що особи, переміщені всередині країни, часто-густо опиняються в особливо уразливому становищі. У грудні 2015 р. була прийнята комплексна державна програма щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 р. Проте з огляду на масштаби явища й непросту соціально-економічну та політичну ситуацію в Україні, звісно, проблеми залишаються й потребують відповідного обговорення та осмислення [3, с. 5-10].

ГА ООН, відзначаючи усвідомлення міжнародним співтовариством, що зростає, проблеми внутрішньо переміщених осіб у всьому світі, в тому числі наявності серед них мільйонів людей, для яких цей стан набув затяжного характеру, підкреслює, що переміщені особи мають ті самі права, що й інші громадяни країни [5, с. 2–3]. Як зазначено в Резолюції ГА ООН 64/162 «Захист внутрішньо

переміщених осіб і надання їм допомоги» від 17.03.2010, внутрішньо переміщені особи користуються на основі повної рівності тими самим передбаченими міжнародним правом і національним законодавством правами та свободами, якими користуються інші особи в їхній країні [6, с. 3]. Крім того, Законом України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» встановлено низку додаткових прав, які зумовлені специфікою становища цих осіб. Зокрема, з відповідно до ст. 9 Закону, внутрішньо переміщена особа має право на єдність родини; сприяння органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та суб'єктами приватного права в пошуку та возз'єднанні членів сімей, які втратили зв'язок унаслідок внутрішнього переміщення; інформацію про долю й місцезнаходження зниклих членів сім'ї та близьких родичів; безпечні умови життя і здоров'я; достовірну інформацію про наявність загрози для життя і здоров'я на території її покинутого місця проживання, а також місця її тимчасового поселення, стану інфраструктури, довкілля, забезпечення її прав і свобод; створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання; забезпечення органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування й суб'єктами приватного права можливості безоплатного тимчасового проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом шести місяців із моменту взяття на облік внутрішньо переміщеної особи; для багатодітних сімей, інвалідів, осіб похилого віку цей термін може бути продовжено; сприяння в переміщенні її рухомого майна; сприяння в поверненні на попереднє місце проживання; забезпечення лікарськими засобами у випадках і порядку, визначених законодавством; надання необхідної медичної допомоги в державних і комунальних закладах охорони здоров'я; влаштування дітей у дошкільні й загальноосвітні навчальні заклади; отримання соціальних та адміністративних послуг за місцем перебування; проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення й анулювання за місцем перебування; безкоштовний проїзд для добровільного повернення до свого покинутого постійного місця проживання в усіх видах громадського транспорту в разі зникнення обставин, що спричинили таке переміщення; отримання гуманітарної та благодійної допомоги; інші права, визначені Конституцією й законами України.

Для захисту прав громадян, у тому числі й зазначеної вище категорії осіб, крім традиційних способів державного захисту, застосовуються й інші механізми, зокрема інститут омбудсмана, головною метою діяльності якого є заохочення та захист прав людини. Консолідуючий потенціал омбудсмана зможе стати корисним і у вирішенні проблем у сфері міграції й захисту прав мігрантів, у тому числі й внутрішньо переміщених осіб.

Як відомо, принциповою відмінністю інституту омбудсмана від інших органів, які здійснюють захист прав і свобод людини та громадянина, є його незалежність і невідпорядкованість будь-яким державним органам, органам місцевого самоврядування та посадовим особам, а також здатність здійснювати зовнішній контроль за їхньою діяльністю у сфері дотримання й захисту прав людини. Як слушно відмічають деякі науковці, омбудсман є субсидіарним (додатковим) засобом захисту порушених прав, маючи, так би мовити, «залишкову» компетенцію щодо компетенції судових та інших засобів правового захисту [2, с. 169-175].

Поряд із наглядовими функціями та функцією розгляду скарг громадян на неправомірні дії чи бездіяльність органів влади й управління, які порушують чи можуть порушити, на думку громадян, їхні права чи інтереси, омбудсмани виконують й інші не менш важливі функції, зокрема консультативні, моніторингові, правовиховні тощо.

Можна погодитись із пропозицією окремих експертів щодо наділення омбудсмана з питань міграції функціями проведення регулярного моніторингу та аналізу дотримання прав мігрантів і їх доступу до системи соціального захисту й подання за його результатами пропозицій щодо вирішення виявлених проблем в урядові та інші державні структури; проведення експертної оцінки чинного міграційного законодавства і проектів нових документів, що регулюють питання міграції, з погляду дотримання міжнародних стандартів і норм у сфері прав мігрантів і членів їхніх сімей, лобіювання заходів і рекомендацій щодо вдосконалення міграційного законодавства [2, с. 169–175].

Уважаємо також, що омбудсман із питань міграції може стати координатором між владними органами й іншими структурами в питаннях вироблення та реалізації міграційної політики, прийняття заходів, направлених на запобігання наслідкам переселення чи їх пом'якшення, мобілізацію уваги суспільства й громадськості до проблем переміщених осіб, залучення національних інститутів з прав людини в діяльність, пов'язану з проблемами внутрішнього переміщення. На створенні відповідного органу наполягає й ГА ООН. У Резолюції 64/162 «Захист

внутрішньо переміщених осіб і надання їм допомоги» від 17.03.2010 зазначено, що ГА закликає держави продовжувати розробляти і здійснювати внутрішнє законодавство й політику, що стосуються переміщення на всіх його етапах, на всеохопній і недискримінаційній основі в тому числі за допомогою призначення в уряді національних координаторів із питань внутрішнього переміщення й за допомогою виділення бюджетних ресурсів [6, с. 4].

Спрямування діяльності омбудсмана може бути направлене на допомогу у виробленні методів і стратегій вирішення проблем соціальної інтеграції та адаптації, проведення роз'яснювальної й виховної роботи у сфері розвитку міжкультурного та міжетнічного діалогу, публікуванні аналітичних і довідкових матеріалів, методичних рекомендацій для ознайомлення мігрантів з їхніми основними правами та способами їх захисту.

Отже, закріплені в нормах міжнародного права принципи забезпечення прав і свобод людини мігранта, в тому числі й внутрішньо переміщених осіб, передбачають створення дієвих механізмів їх захисту на національному рівні, до яких належить й інститут спеціалізованого омбудсмана з питань міграції. Існує нагальна потреба у виробленні законодавчих основ запровадження подібного інституту в Україні, визначення його правового статусу. Створення цього інституту надасть можливість досягнути збільшення потенціалу державних інститутів із регулювання міграційних процесів у забезпеченні соціального та правового захисту мігрантів, налагодження взаємодії між різними владними структурами у виробленні єдиних підходів до вирішення проблем, пов'язаних із міграцією, підвищить ступінь інформованості мігрантів і членів їхніх сімей щодо їхніх прав і засобів правового захисту, вплине на зменшення виявів дискримінації, расизму і ксенофобії щодо мігрантів, подолання соціального, економічного й політичного розмежування, через яке відбувається ізоляція деяких груп від суспільного життя країни і яке є причиною соціальних розбіжностей, що розколюють суспільство та є причинами вимушеного переміщення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авакьян С.А. Конституционное право России : [учеб. курс] : в 2 т. / С.А. Авакьян. – М. : Наука, 2011. – Т. 1. – 2011. – 810 с.
2. Голяк Л.В. Захист прав трудових мігрантів за допомогою інституту спеціалізованого омбудсмана / Л.В. Голяк // Соц.-ек. проблеми сучас. періоду України. – 2013. – Вип. 3 (101). – С. 169–175.
3. Закіров М. Деякі аспекти розв'язання проблем внутрішньо переміщених осіб / М. Закіров // Резонанс. – 2016. – № 39. – С. 5–10.
4. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
5. Защита внутренне перемещенных лиц и оказание им помощи : Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 18 декабря 2013 года /A/RES/68/180 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31499342#pos=5;-193.
6. Захист внутрішньо переміщених осіб і надання їм допомоги : Резолюція ГА ООН 64/162 від 17 березня 2010 року A/RES/64/162 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/471/57/PDF/N0947157.pdf?OpenElement>.
7. О толковании терминов «беженец», «вынужденный переселенец» и «мигрант» применительно к Соглашению о помощи беженцам и вынужденным переселенцам от 24 сентября 1993 года : Решение Экономического Суда Содружества Независимых Государств от 11 сентября 1996 года № С-1/14-96 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pravo.levonevsky.org/bazaby/org555/basic/text0039.htm>.
8. Руководящие принципы по вопросу о перемещении лиц внутри страны, приняты в 1998 году, составлены Представителем Генерального секретаря по вопросу о внутренне перемещенных лицах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/internal_displacement_principles.shtml
9. Цвігун Д.П. Проблеми захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб органами прокуратури в цивільному судочинстві / Д.П. Цвігун // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – 2016. – Вип. 37. – Том 2. – С. 60-65.

REFERENCES

1. Avakyan, S.A. (2011), *Konstitutsionnoe pravo Rossii : ucheb. kurs : v 2 t.* [Constitutional law of Russia : tutorial : in 2 Vol.], Nauka, vol. 1, Moscow, Russia.
2. Holyak, L.V. (2013), "Protection of rights of labour migrants with the help of institution of specialized ombudsman", *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny*, iss. 3 (101), pp. 169-175.
3. Zakirov, M. (2016), "Some aspects of solving problems of internally displaced persons", *Rezonans*, no. 39, pp. 5–10.
4. "On Enforcement of Rights and Liberties of Internally Displaced Persons" : Law of Ukraine on 20 October 2014, available at : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
5. "Protection of and Assistance to Internally Displaced Persons" : Resolution adopted by the General Assembly on 18 December 2013 /A/RES/68/180, available at : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31499342#pos=5;-193.
6. "Protection of and Assistance to Internally Displaced Persons" : Resolution of the General Assembly of the UN 64/162 on 17.03.2010 / A/RES/64/162, available at : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/471/57/PDF/N0947157.pdf?OpenElement>.
7. "On Interpretation of terms "refugee", "forced migrant" and "migrant" in respect to the Agreement on Aid to Refugees and Forced Migrants on 24 September 1993" : Solution of the Economic Court of the Commonwealth of Independent States on 11 September 1996 № C-1/14-96, available at : <http://pravo.levonevsky.org/bazaby/org555/basic/text0039.htm>.
8. "Guiding Principles on Internal Displacement", adopted in 1998, drafted by the spokesman of the Secretary General to the question of internally displaced persons, available at : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/internal_displacement_principles.shtml.
9. Tsvihun, D.P. (2016), "Problems of protection of rights and liberties of internally displaced persons by prosecution agencies in civil legal proceeding", *Naukovyi visnyk Uzhgorodskoho natsionalnoho universitetu. Seriya PRAVO*, ass. 37, vol. 2, pp. 60–65.

УДК 352.07

ФРАНЦУЗЬКА КОМУНА ЯК ЗРАЗОК ВДАЛОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ

Фелонюк Т.А., аспірант

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, Україна*

Стаття присвячена порівняльній характеристиці поняття «територіальне утворення» і його форм у зарубіжних країнах. Досліджено організацію й діяльність таких утворень на прикладі Французької комуни. Сформульовано загальне визначення поняття «територіальне утворення». Окреслено завдання розвитку форм місцевого самоврядування України.

Ключові слова: територіальне утворення, територіальний устрій, комуна, місцеве управління.

ФРАНЦУЗСКАЯ КОММУНА КАК ОБРАЗЕЦ УДАЧНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ МЕСТНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Фелонюк Т.А.

*Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого,
ул. Пушкинская, 77, г. Харьков, Украина*

Статья посвящена сравнительной характеристике понятия «территориальное образование» и его форм в зарубежных странах. Исследованы организация и деятельность таких образований на примере Французской коммуны. Сформулировано общее определение понятия «территориальное образование». Определена задача развития форм местного самоуправления Украины.